

BOSHLANG‘ICH SINIF BOLALARIDA O‘QUV FAOLIYATINING XUSUSIYATLARI

Turgunova Muqaddas Normaxamatovna

*Andijon viloyati Oltinko‘l tumani 29-umumta‘lim maktabi Boshlang‘ich sinf
o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf bolalarida o‘quv faoliyatining xususiyatlari, boshlang‘ich sinf yoshidagi bolalarni o‘qitish jarayoni, o‘quv faoliyatining asosiy komponentlari, boshlang‘ich sinf yoshidagi o‘quvchilarda aqliy va o‘quv materialini o‘zlashtirish imkoniyatlari haqida batafsil bayon qilingan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich sinf, o‘quv faoliyati, o‘qitish jarayoni, ta‘lim konsepsiyasi, kommunikativ texnologiyalar.

Kirish: Boshlang‘ich sinf yoshidagi bolalarning yetakchi faoliyati bo‘lgan o‘qish shu yoshdagi bolalar psixikasi rivojidadagi o‘zgarishlarni belgilab beradi. Maktab ta‘limi o‘quvchining turmush tarzini, ijtimoiy mavqecini, sinf jamoasi va oila muhitidagi o‘rnini o‘zgartiradi. Uning vazifasi o‘qishdan, bilim olish, ko‘nikma va malakalarni egallash, o‘zlashtirishdan iborat bo‘lib qoladi. Bunda bolalar muhitga moslashishi zarur bo‘ladi. Boshlang‘ich sinf yoshidagi o‘quvchilarning o‘quv faoliyatlari murakkab bo‘lgan ko‘p darajali motivlar tizimi yordamida boshqariladi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar: Boshlang‘ich sinf ta‘limi mohiyati o‘quvchining bilimlarni egallashga qiziqishi, o‘z aqliy mehnati natijasidan qanoatlanish hissi bilan uzviy bog‘liqdir. Bu his o‘qituvchining rag‘batlantirishi bilan yuzaga keladi va o‘quvchida samaraliroq ishlash mayli, istak va ishtiyoqini rivojlantiradi. Bolada paydo bo‘lgan faxrlanish, o‘z kuchiga ishonch hislari bilimlarni o‘zlashtirish va ko‘nikmalarini rivojlanishiga xizmat qiladi. Boshlang‘ich sinf yoshidagi bolalarni o‘qitish jarayoni, o‘quv faoliyatining muhim komponentlari: o‘quv masalalari, o‘quv vaziyatlari, o‘quv harakatlari, nazorat qilish va baholash bilan tanishtirishdan boshlanadi. O‘quvchining

o'quv faoliyatini o'zlashtirishi o'quv masalalari tizimini yechish jarayonida amalga oshiriladi. O'qishning boshida boshlang'ich sinf yoshidagi o'quvchilar mustaqil ravishda o'quv masalalarini qo'yish va yechishni bilmaydilar. Bu vazifani boshida o'qituvchi bajaradi. Asta-sekinlik bilan o'quvchilarning o'zlari ham o'quv masalalarini qo'yish va yechish uchun kerak bo'lgan ko'nikma va malakalarni egallay boshlaydilar.

Natijalar: Boshlang'ich sinf yoshidagi o'quvchilarda aqliy va o'quv materialini o'zlashtirish imkoniyatlari ancha yuqori sanaladi. To'g'ri tashkil qilingan ta'limda bu yoshdagi bolalar o'rta maktab dasturida ko'rsatilgan bilimlarga nisbatan ko'proq bilimlarni tushunishlari va o'zlashtirishlari mumkin. Boshlang'ich sinf yoshidagi bolalar o'quv faoliyatining o'ziga xos xususiyatlaridan yana biri shundaki, shu davrdan boshlab o'quv materialini o'zlashtirmaslikning dastlabki belgilari ko'zga tashlanadi. Hozirgi vaqtda boshlang'ich ta'lim konsepsiyasida ushbu tizimning maqsad va vazifalari aniq belgilab berilgan bo'lib, bolaning ongi va tafakkuri mavjud bo'lgan yashirin imkoniyatlarni aniqlash hamda rivojlantirish kichik maktab yoshidagi bolalarda ta'limning dastlabki davridan boshlab yangi imkoniyatlarning o'quv materialini muvaffaqiyatli o'zlashtirishgagina emas, balki hayotiy muammolarni yechishga ham tayyorlaydi, o'quvchilarda o'rganish va ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun mo'ljallangan ta'lim faoliyati har bir bolaning salohiyatini rivojlantiruvchi va doimiy rivojlanayotgan dunyoda muvaffaqiyatga erishishga tayyorlaydigan izlanish, kashfiyotlar va uzluksiz o'sish bo'yicha umrbod sayohat uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Muhokama: Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatiga qiziqishlarini shakllantirish maqsadida, o'quv jarayoniga boshlang'ich ta'lim mazmunini integratsiyalashni targ'ib qilish, yangi innovatsiyalarni kiritish, axborot kommunikativ texnologiyalardan unumli foydalanish natijasida ta'lim sifatini oshishiga erishiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'quv jarayoniga tayyorlashda o'quvchilarning shaxsiy individual-psixologik xususiyatlarini hisobga olish, o'quv jarayoniga jalb etishning pedagogik-psixologik asosini tashkil etib, ularda o'ziga ishonch hissini shakllantiradi. Boshlang'ich sinf o'quvchisi o'z o'qituvchisi bilan yaxshi emotsional munosabatda

bo‘ladi. Shu davrgacha bevosita kattalar rahbarligida u yoki bu axborotlarni o‘zlashtirib kelgan bo‘lsa, endi o‘z xohish irodasi bilan zarur ma‘lumotlar to‘plashga, o‘z oldiga aniq maqsad hamda vazifa qo‘yishga harakat qiladi. Bolaning ana shu faolligi xotirasining muayyan darajada rivojlanganligini bildiradi. Oqilona tashkil qilingan ta‘lim jarayoni mazkur yoshdagi bolalarning tafakkurini jadal rivojlantiradi. Bu yoshdagi bola boshqa davrlarga nisbatan ko‘proq narsani o‘zlashtiradi.

Xulosa: Xulosa o‘rnida shuni aytish joizki, maktab ta‘limi o‘quvchining turmush tarzini, ijtimoiy mavqeini, sinf jamoasi va oila muhitidagi o‘rnini o‘zgartiradi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun mo‘ljallangan ta‘lim faoliyatining xususiyatlari yaxlit rivojlanishni qo‘llab-quvvatlovchi, ijodkorlikni rivojlantiruvchi va o‘qishga umrbod muhabbat uyg‘otadigan dinamik va boyitilgan o‘quv muhitini yaratishda muhim ahamiyatga ega. O‘yinga asoslangan ta‘lim, amaliy tajribalar, ko‘p hissiy texnikalar, hamkorlikdagi loyihalar va so‘rovga asoslangan yondashuvlarni o‘z ichiga olgan holda, o‘qituvchilar yosh o‘quvchilarning turli ehtiyojlari va ta‘lim uslublarini qondira oladi, ularning akademik, ijtimoiy va hissiy jihatdan rivojlanishiga yordam beradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Avlaev O.U. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari tasavvurida o‘qituvchi timsoli. “Maktab va hayot” jurnali. 2019,
2. Jabborov A.M. Pedagogik psixologiyaning etnik asoslari. –Toshkent: ”Zarqalam”, 2006.
3. M.F.Qurbonova, S.B.Qorayev, Uzluksiz ta‘limda o‘quvchilarning o‘quv bilish kompetensiyasini shakllantirish yo‘llari // Uzluksiz ta‘lim, 2020.
4. F.Qodirova, Sh.Toshpo‘latova, M.A‘zamova. Maktabgacha pedagogika. –T., 2019.